

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Медичний інститут

Кафедра гігієни, соціальної медицини, громадського здоров'я та медичної інформатики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

~~Перший проректор~~

 Юрій КОТЛЯР

“ ” 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗА НАПРЯМКОМ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

(для аспірантів кафедри соціальної медицини)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 222 «Медицина»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Розробник

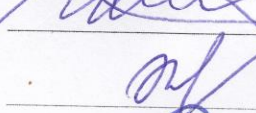
Віктор ЗІУЗІН

Завідувач кафедри розробника

Віктор ЗІУЗІН

Гарант освітньо-наукової програми
в.о директора НН Медичного інституту

Микола КЛИМЕНКО

Начальник НМВ

Наталія ТЕРЕНТЬЄВА

Сергій ШКІРЧАК

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Актуальні проблеми за напрямком наукового дослідження (для аспірантів кафедри соціальної медицини)		
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»		
Спеціальність	222 Медицина		
Спеціалізація (якщо є)	Немає		
Освітня програма	Медицина		
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) (PhD)		
Статус дисципліни	Нормативна		
Курс навчання	2-й		
Навчальний рік	2023–2024		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	3-й - 4-й	3-й – 4-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	6 кредитів / 180 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції	20	8
	– практичні заняття	40	12
	– годин самостійної роботи студентів	120	160
Відсоток аудиторного навантаження	33 %	11 %	
Мова викладання	Українська		
Форма проміжного контролю (якщо є)	Атестація – 3-й семестр		
Форма підсумкового контролю	Екзамен – 4-й семестр		

2. Мета, завдання та заплановані результати навчання

Метою вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми за напрямком наукового дослідження (для аспірантів кафедри соціальної медицини)» є поглиблене оволодіння необхідними знаннями та навичками щодо дослідження, аналізу та оцінки показників здоров'я населення, організації, ресурсного забезпечення до діяльності системи охорони здоров'я, розробки з позицій доказової медицини рекомендацій з попередження і усунення шкідливого впливу чинників на здоров'я та з удосконалення організації медичної допомоги населенню і системи громадського здоров'я.

Завдання навчання: набуття аспірантами компетентностей та досягнення програмних результатів навчання для здійснення професійної діяльності за спеціальністю «Медицина» з поглибленого:

- засвоєння теоретичних основ біостатистики;
- опанування сучасних принципів доказової медицини;
- ознайомлення з методиками визначення та аналізу основних біостатистичних показників та критеріїв;
- засвоєння методичних та теоретичних основ формування статистичних сукупностей для їх подальшого адекватного аналізу;
- засвоєння методів визначення, аналізу та оцінки основних показників популяційного здоров'я за окремими критеріями та у взаємозв'язку з чинниками, що на нього впливають;
- засвоєння закономірностей і особливостей формування популяційного здоров'я;
- засвоєння принципів розробки заходів задля збереження і зміцнення здоров'я населення та окремих його контингентів;
- засвоєння теоретичних основ та правових засад системи охорони здоров'я, її функцій та стратегічних напрямів розвитку;
- засвоєння засад, напрямів, завдань системи громадського здоров'я;
- засвоєння основ організації медичної допомоги, принципів оцінки організації та якості надання різних видів медичної допомоги населенню в умовах реформування галузі охорони здоров'я;
- формування знань з питання експертизи втрати працездатності, її видів, порядку організації та дій медичних працівників щодо конкретних ситуацій експертизи втрати працездатності;
- засвоєння принципів розробки управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення діяльності закладів охорони здоров'я;
- опанування основ економічного аналізу діяльності медичного закладу;
- засвоєння принципів аналізу та оцінки фінансово-економічних показників господарської діяльності медичних закладів з метою раціонального використання наявних ресурсів;
- формування знань з питань цінової політики, стратегічного та тактичного планування економічного розвитку медичного закладу;
- ознайомлення з розробкою бізнес-плану підприємницької діяльності в системі охорони здоров'я.

Компетентності

Загальні

ЗК1. Здатність до підвищення професійної кваліфікації.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї.

ЗК4. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК5. Здатність до спілкування у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.

Фахові

ФК1. Здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю.

ФК2. Здатність виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері медицини та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези.

ФК3. Здатність формулювати дослідницьке питання, розробляти проект наукового дослідження.

ФК4. Здатність обирати методи та кінцеві точки дослідження відповідно до цілей та завдань наукового проекту.

ФК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

ФК6. Здатність інтерпретувати результати наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення.

ФК7. Здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства.

ФК8. Здатність до представлення результатів наукових досліджень в усній і письмовій мові відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ФК9. Здатність до організації та реалізації педагогічної діяльності.

ФК10. Здатність до лідерства, керування колективом.

ФК11. Дотримання етики та академічної доброчесності.

Програмні результати навчання

ПРН1. Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівня, самореалізації.

ПРН2. Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій.

ПРН3. Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення.

ПРН4. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.

ПРН5. Розробляти дизайн та план наукового дослідження.

ПРН6. Виконувати оригінальне наукове дослідження.

ПРН7. Пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження, інформативність обраних показників.

ПРН8. Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.

ПРН9. Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження.

ПРН10. Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство.

ПРН11. Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій.

ПРН12. Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері.

ПРН13. Організовувати освітній процес.

ПРН14. Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення.

ПРН15. Організовувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди).

ПРН16. Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

ПРН17. Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

3. Програма навчальної дисципліни

Організація навчального процесу здійснюється за європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС).

Програма навчальної дисципліни складається з двох блоків.

Блок 1. Організація охорони здоров'я.

Блок 2. Економіка охорони здоров'я.

Блок 1. Організація охорони здоров'я

Тема 1. Система охорони здоров'я.

Визначення поняття: «система охорони здоров'я». Цілі, цінності, функції, принципи, умови успішного функціонування систем охорони здоров'я. Типи систем охорони здоров'я, їх характеристики, переваги та недоліки. Історичні етапи розвитку систем охорони здоров'я. Фінансування та кадрове забезпечення систем охорони здоров'я.

Тема 2. Реформування охорони здоров'я в Україні.

Реформування охорони здоров'я: визначення терміну, рушійні сили. Напрями та умови успішного реформування медичної сфери. Модель системи охорони здоров'я України: основні характеристики та проблеми. Стратегічні документи, що визначають шляхи реформування вітчизняної системи охорони здоров'я, етапи, заходи. Реформування надання послуг, фінансування, управління, підготовки кадрів в національній системі охорони здоров'я.

Тема 3. Організація надання первинної медичної допомоги населенню.

Сутність поняття «первинна медична допомога» (ПМД). Принципи організації ПМД на засадах сімейної медицини. Роль сімейного лікаря/лікаря загальної практики в забезпеченні медичних потреб міського та сільського населення. Моделі роботи сімейного лікаря, їх сутність, проблеми вибору конкретних моделей. Організаційні моделі переходу від дільнично-територіальної системи медичного забезпечення населення до сімейної медицини, можливості та доцільність різних моделей. Реформування первинної медичної допомоги в Україні.

Тема 4. Організація позалікарняної (спеціалізованої та вузькоспеціалізованої) медичної допомоги населенню.

Класифікація видів медичної допомоги за змістом та ступенем складності. Зміст вторинної (спеціалізованої) та третинної (вузькоспеціалізованої) медичної допомоги. Заклади, де надається амбулаторно-поліклінічна вторинна та третинна медична допомога. Лікар-спеціаліст, функції, кваліфікація. Лікарські категорії. Етапність надання позалікарняної медичної допомоги. Особливості організації надання амбулаторної спеціалізованої та вузькоспеціалізованої медичної допомоги сільському населенню. Реформування позалікарняної медичної допомоги.

Тема 5. Організація стаціонарної медичної допомоги населенню.

Зміст вторинної (спеціалізованої) та третинної (вузькоспеціалізованої, високотехнологічної, висококваліфікованої) стаціонарної медичної допомоги. Заклади, що надають стаціонарну допомогу. Реформування надання лікарняної медичної допомоги. Госпітальний округ: принцип створення та характеристика закладів. Структура та функції лікарень. Особливості надання стаціонарної допомоги сільському населенню. «Клініка дружня до молоді» та «Лікарня доброзичлива до дитини» – лікарні нового типу з особливим статусом. Клініки науково-дослідних інститутів, їх роль у наданні третинної допомоги. Нові організаційні форми медичного забезпечення окремих груп населення – ВІЛ-інфікованих, хворих на туберкульоз, людей похилого, старечого віку тощо.

Тема 6. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.

Історія геронтології та геріатрії. Вікова класифікація населення. Медико-соціальне значення постаріння населення. Вплив постаріння населення на демографічне навантаження, захворюваність населення та потребу в медичному забезпеченні. Особливості стану здоров'я людей літнього віку, методика визначення та оцінка показників. Система організації геріатричної допомоги в Україні (амбулаторно-поліклінічні, стаціонарні стаціонарозамінні заклади). Потреба в геріатричній допомозі, завдання та перспективи її розвитку. Лікар-геріатр: функції та завдання. Геріатрична освіта. Взаємодія закладів геріатричної допомоги зі структурами сімейної медицини.

Тема 7. Паліативна та хоспісна допомога.

Паліативна допомога – потреба і забезпеченість населення. Основні принципи паліативної допомоги. Форми надання паліативної допомоги. Хоспіси: характеристика структури та діяльності.

Тема 8. Організація та зміст роботи закладів системи охорони материнства та дитинства.

Система охорони материнства та дитинства. Репродуктивне здоров'я, динаміка його основних показників. Характеристика здоров'я дитячого населення. Значення соціально-економічних, соціально-психологічних, медико-соціальних заходів, спрямованих на покращання здоров'я жінок і дітей. Лікувально-профілактичні заклади з надання акушерсько-гінекологічної допомоги, особливості їх формування в умовах міської та сільської місцевостей; організація та зміст їх. Перинатальний центр. Жіноча консультація. Пологовий будинок. Етапи медичної допомоги дітям. Комплексна оцінка здоров'я дітей. Заклади, що надають медичну допомогу дітям, їх структура та функції. Основні розділи роботи педіатра, сімейного лікаря. Кабінет здорової дитини. Індивідуальна підготовка дітей до вступу у шкільний та дошкільний заклад. Інфекційна захворюваність дітей та організація профілактичних щеплень. Стан дитячої імунпрофілактики в Україні. Організація спеціалізованої медичної допомоги дітям. Організація медичної допомоги в дошкільних закладах, школах. Будинки дитини, стан здоров'я їх контингенту.

Тема 9. Аналіз діяльності служби екстреної (швидкої) медичної допомоги.

Екстрена медична допомога: система, принципи, завдання. Реформування служби екстреної, медичної допомоги. Етапність та маршрутизація екстреної медичної допомоги. Показники діяльності служби. Значення служби екстреної медичної допомоги (ЕМД), її заклади. Центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Лікарня швидкої медичної допомоги. Структура, штати, завдання та основні функції. Завдання станції (відділення) швидкої медичної допомоги (ШМД) та її функції. Пункти невідкладної медичної допомоги. Організація ЕМД у сільській місцевості. Взаємодія служби ЕМД з різними медичними закладами. Облікові документи станцій ШМД, визначення та аналіз показників їх діяльності.

Тема 10. Охорона психічного здоров'я.

Психічне здоров'я, визначення поняття. Обізнаність щодо психічного здоров'я у суспільстві та подолання стигматизації. Основні причини порушень психічного здоров'я. Показники захворюваності, інвалідності та смертності внаслідок психічних розладів. Організація охорони психічного здоров'я на рівні первинної медичної допомоги, профілактичні та реабілітаційні заходи. Адміністрування, міжвідомча координація та міжсекторальна співпраця у сфері охорони психічного здоров'я.

Тема 11. Методика проведення експертних оцінок якості медичної допомоги населенню.

Основні поняття та терміни якості медичної допомоги. Складові частини якості: структурна якість; якість технологій; якість результатів. Методика оцінки якості. Вимоги до методик: придатність для використання стосовно різних етапів і видів медичної допомоги, об'єктивність, можливість кількісної оцінки, коректне відображення суті медичної діяльності. Стандарти якості медичної допомоги щодо клініко-статистичних

груп, нозологічних форм. Стандарти медичних технологій. Застосування клінічних протоколів. Медико-економічні стандарти. Проміжні та довгострокові показники якості медичної допомоги. Значення ліцензування та акредитації медичних закладів для забезпечення належної якості медичної допомоги. Види контролю за медичною діяльністю. Організація проведення експертної оцінки діяльності медичних закладів, їх підрозділів і медичних працівників. Методика визначення рівня якості лікування, моделей кінцевих результатів, інтегрального коефіцієнта ефективності.

Тема 12. Аналіз чинників впливу на діяльність закладів охорони здоров'я.

Чинники, що впливають на ефективність діяльності закладів охорони здоров'я: керовані та некеровані чинники. Взаємодія різних закладів охорони здоров'я. Етапність та наступність у наданні медичної допомоги населенню. Значення ме дико-статистичної інформації у визначенні чинників впливу на діяльність медичних закладів. Використання статистичних методів (оцінки вірогідності, кореляційного аналізу, методу стандартизації) в аналізі діяльності закладів охорони здоров'я та визначенні впливу чинників. Основні підходи до розробки заходів з покращення надання медичної допомоги.

Тема 13. Організація медичної експертизи втрати працездатності.

Завдання лікуючих лікарів при проведенні експертизи тимчасової втрати працездатності. Лікарсько-консультативна комісія (ЛКК): функції, склад, організація роботи. Зміст, призначення та порядок заповнення облікових документів, які використовуються при проведенні експертизи тимчасової непрацездатності. Значення листка непрацездатності як облікового, юридичного та фінансового документу. Визначення тактики різних посадових осіб лікувально-профілактичних закладів стосовно конкретних видів і випадків тимчасової непрацездатності. Оформлення листків непрацездатності при окремих видах і випадках тимчасової непрацездатності. Організація експертизи стійкої втрати працездатності. Медико-соціальні експертні комісії (МСЕК), їх види (за адміністративно-територіальною ознакою, за профілями). Функції МСЕК. Зміст, призначення та порядок заповнення основних документів стійкої втрати працездатності, які використовуються при експертизі. Визначення та оцінка тактики МСЕК стосовно встановлення причини та груп інвалідності при окремих її видах.

Тема 14. Управління охороною здоров'я. Методика прийняття управлінських рішень. Управління персоналом.

Менеджмент як наука: закони, принципи, методи. Школи менеджменту. Сучасні тенденції розвитку. Системний, ситуаційний менеджмент. Чинники, що впливають на ефективність управління охороною здоров'я. Особливості процесу управління в системі охорони здоров'я на галузевому, місцевому та організаційному рівнях в сучасних умовах. Роль керівника в забезпеченні ефективності діяльності закладів охорони здоров'я. Управлінське рішення: визначення, етапи реалізації, переваги та недоліки різних методів його прийняття. Визначення виду управлінського рішення за змістом. Визначення стилю прийняття управлінського рішення. Особливості реалізації управлінських рішень : урахування соціально-психологічних прошарків колективу.

Тема 15. Правові засади охорони здоров'я. Медичне страхування.

Право на охорону здоров'я як складова частина соціальних прав. Система правового забезпечення охорони здоров'я в Україні. Галузі права, з якими виникають відносини при реалізації права на охорону здоров'я. Нормативно-правове законодавство України з питань охорони здоров'я. Відображення питань охорони здоров'я в кодексах України (цивільному, господарському та ін.). Мета та завдання медичного страхування і страхової медицини. Принципи, організаційно-правові умови та елементи страхової медицини. Види медичного страхування: обов'язкове та добровільне. Страхова медицина в Україні: історія та сучасність. Суб'єкти страхування: застрахований, страхувальник, страховик, надавач медичних послуг. Об'єкт страхування – страховий ризик для здоров'я застрахованого. Ризик для страховика щодо ймовірних виплат за надання застрахованому медичних послуг. Програма страхування здоров'я. Страховий поліс. Тарифи на страхування.

Тема 16. Електронне здоров'я.

Система «Електронне здоров'я». Надання інформації, ресурсів і послуг охорони здоров'я з використанням електронних засобів. Електронні реєстри закладів охорони здоров'я, лікарів. Електронні декларації. Електронні рецепти. Розвиток телемедицини.

Тема 17. Підсумковий контроль.

Блок 2. Економіка охорони здоров'я

Тема 18. Заклад охорони здоров'я як суб'єкт господарювання. Основи підприємницької діяльності.

Здоров'я – найважливіша людська потреба, індивідуальна та суспільна цінність. Економіка охорони здоров'я: предмет, мета, завдання. Заклад охорони здоров'я як суб'єкт господарювання. Підприємство: риси, класифікація, правові основи функціонування. Сутність підприємництва. Його значення в умовах реформування галузі охорони здоров'я. Господарські товариства та добровільні об'єднання. Організаційно-правові форми підприємництва. Умови здійснення підприємницької діяльності. Підприємницька ідея та необхідні знання для її формування.

Тема 19. Особливості формування ринкових відносин в системі охорони здоров'я та маркетингова діяльність медичних закладів.

Економічна сутність ринкових відносин в галузі охорони здоров'я. Особливості функціонування закладів охорони здоров'я в умовах ринкових відносин. Ринковий механізм та його вплив на формування потреб пацієнта. Ринок медичних послуг. Характерні особливості «медичної послуги». Конкуренція та її значення для ринку медичних послуг. Маркетингова діяльність у галузі охорони здоров'я, зародження, наслідки та перспективи.

Тема 20. Методики раціонального використання ресурсного потенціалу медичного підприємства.

Класифікація ресурсів в галузі охорони здоров'я. Класифікація медичного персоналу. Особливості оплати праці постачальників медичних послуг. Оцінка ефективності використання основних засобів медичних установ. Методи нарахування амортизації. Сутність та види вартості основних засобів.

Тема 21. Системи фінансування закладів охорони здоров'я. Економічна оцінка ефективності інвестиційних проектів.

Сутність та значення фінансових ресурсів в охороні здоров'я. Порівняння моделей організації фінансового забезпечення системи охорони здоров'я. Оцінка джерел фінансування охорони здоров'я. Медичне страхування, добровільне та обов'язкове медичне страхування, методи оплати медичної допомоги. Оцінка ефективності вкладення фінансових коштів.

Тема 22. Методи ціноутворення та регулювання цін в системі охорони здоров'я.

Економічна сутність процесу ціноутворення та його особливості у галузі охорони здоров'я. Етапи ціноутворення та їх сутнісна характеристика. Класифікація витрат. Формування собівартості медичної послуги. Формування цін на медичні послуги. Політика ціноутворення.

Тема 23. Економічний аналіз та методи економічної оцінки в сфері охорони здоров'я.

Сутність і значення економічного аналізу для системи охорони здоров'я, медичного підприємства. Економічна сутність фармакоекономічного аналізу. Методи економічної оцінки як інструмент раціонального використання ресурсів галузі: «мінімізація витрат», «витрати-результативність», «витрати-вигода», «витрати-корисність». Визначення і аналіз економічної ефективності діяльності закладів охорони здоров'я. Вивчення економічних збитків при тимчасовій втраті працездатності, що викликана захворюваністю населення та

травматизмом. Економічний ефект і економічна ефективність. Прямі витрати та непрямі втрати, що пов'язані з захворюваністю та інвалідністю населення.

Тема 24. Сучасні методи економічного аналізу в системі охорони здоров'я.

Оцінка ефективності використання лікарських препаратів за методологією частотного аналізу. Оцінка ефективності використання лікарських препаратів за методологією VEN-аналізу. Оцінка ефективності використання лікарських препаратів за методологією ABC-аналізу.

Тема 25. Методика проведення фінансового аналізу господарської діяльності медичного закладу.

Сутність фінансового аналізу в охороні здоров'я. Аналіз фінансового стану медичного підприємства. Визначення основних показників результативності фінансової діяльності медико-виробничих підприємств з метою прийняття управлінських рішень.

Тема 26. Підсумковий контроль.

Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРС, вт.ч. індивідуальна
Блок 1. Організація охорони здоров'я (3 семестр)			
1. Система охорони здоров'я.	1	-	6
2. Реформування охорони здоров'я в Україні.	1	-	6
3. Організація надання первинної медичної допомоги населенню.	1	2	-
4. Організація позалікарняної (спеціалізованої та вузькоспеціалізованої) медичної допомоги населенню.	1	2	-
5. Організація стаціонарної медичної допомоги населенню.	1	2	-
6. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.	-	2	6
7. Паліативна та хоспісна допомога.	-	2	6
8. Організація та зміст роботи закладів системи охорони материнства та дитинства.	1	2	-
9. Аналіз діяльності служби екстреної (швидкої) медичної допомоги.	1	2	-
10. Охорона психічного здоров'я.	-	-	6
11. Методика проведення експертних оцінок якості медичної допомоги населенню.	-	2	-
12. Аналіз чинників впливу на діяльність закладів охорони здоров'я.	-	-	6
13. Організація медичної експертизи втрати працездатності.	1	2	6
14. Управління охороною здоров'я. Методика прийняття управлінських рішень. Управління персоналом.	2	2	6
15. Правові засади охорони здоров'я. Медичне страхування.	2	-	6
16. Електронне здоров'я.	-	-	6
17. Підсумковий контроль	-	-	-
Усього годин	12	20	60
Блок 2. Економіка охорони здоров'я (4 семестр)			
18. Заклад охорони здоров'я як суб'єкт господарювання. Основи підприємницької діяльності.	1	2	8

Індивідуальна роб роб – огляд наукової літератури ібо експериментальне дослідження

19. Особливості формування ринкових відносин в системі охорони здоров'я та маркетингова діяльність медичних закладів.	1	2	8
20. Методики раціонального використання ресурсного потенціалу медичного підприємства.	1	2	8
21. Системи фінансування закладів охорони здоров'я. Економічна оцінка ефективності інвестиційних проектів.	1	2	8
22. Методи ціноутворення та регулювання цін в системі охорони здоров'я.	1	2	8
23. Економічний аналіз та методи економічної оцінки в сфері охорони здоров'я.	1	2	8
24. Сучасні методи економічного аналізу в системі охорони здоров'я.	1	2	8
25. Методика проведення фінансового аналізу господарської діяльності медичного закладу.	1	4	4
26. Підсумковий контроль	-	2	-
Усього годин за блок	8	20	60

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№ з/п	Тема	Кількість годин
Блок 1. Організація охорони здоров'я (3 семестр)		
1.	Система охорони здоров'я.	1
2.	Реформування охорони здоров'я	1
3.	Організація надання первинної медичної допомоги населенню	1
4.	Організація позалікарняної (спеціалізованої та вузькоспеціалізованої) медичної допомоги населенню	1
5.	Організація стаціонарної медичної допомоги населенню	1
6.	Організація та зміст робіт закладів системи охорони материнства та дитинства	1
7.	Аналіз діяльності служби екстреної (швидкої) медичної допомоги	1
8.	Організація медичної експертизи втрати працездатності	1
9.	Управління охороною здоров'я. Методи прийняття управлінських рішень. Управління персоналом.	2
10.	Правові заходи охорони здоров'я. Медичне страхування.	2
Разом		12
Блок 2. Економіка охорони здоров'я (4 семестр)		
1.	Заклад охорони здоров'я як суб'єкт господарювання. Основи підприємницької діяльності	1
2.	Особливості формування ринкових відносин в системі охорони здоров'я та маркетингова діяльність медичних закладів	1
3.	Методика радикального використання ресурсного потенціалу медичного підприємства	1
4.	Система фінансування закладів охорони здоров'я . Економічна оцінка ефективності інвестиційних проектів	1
5.	Методи ціноутворення та регулювання цін в системі охорони здоров'я	1
6.	Економічний аналіз та методи економічної оцінки в сфері охорони здоров'я	1
7.	Сучасні методи економічного аналізу в системі охорони здоров'я	1
8.	Методи проведення фінансового аналізу господарської діяльності	1

	медичного закладу	
Разом		8
УСЬОГО		20

4.2. План практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
Блок 1. Організація охорони здоров'я (3 семестр)		
1.	Тема 1. Організація надання первинної медичної допомоги населенню.	2
2.	Тема 2. Організація позалікарняної (спеціалізованої та вузькоспеціалізованої) медичної допомоги населенню.	2
3.	Тема 3. Організація стаціонарної медичної допомоги населенню.	2
4.	Тема 4. Медико-соціальне забезпечення населення	2
5.	Тема 5. Поліативна та хосписна допомога.	2
6.	Тема 6. Організація та зміст роботи закладів системи охорони материнства та дитинства.	2
7.	Тема 7. Аналіз діяльності служби екстреної (швидкої) медичної допомоги.	2
8.	Тема 8. Методика проведення експертних оцінок якості медичної допомоги населенню.	2
9.	Тема 9. Організація медичної експертизи втрати працездатності.	2
10.	Тема 10. Управління охороною здоров'я. Методика прийняття управлінських рішень. Управління персоналом.	2
	Підсумкова контрольна робота за блоком 1	-
Разом		20
Блок 2. Економіка охорони здоров'я (4 семестр)		
1.	Тема 9. Заклад охорони здоров'я як суб'єкт господарювання. Основи підприємницької діяльності.	2
2.	Тема 10. Особливості формування ринкових відносин в системі охорони здоров'я та маркетингова діяльність медичних закладів.	2
3.	Тема 11. Методики раціонального використання ресурсного потенціалу медичного підприємства.	2
4.	Тема 12. Системи фінансування закладів охорони здоров'я. Економічна оцінка ефективності інвестиційних проектів.	2
5.	Тема 13. Методи ціноутворення та регулювання цін в системі охорони здоров'я.	2
6.	Тема 14. Економічний аналіз та методи економічної оцінки в сфері охорони здоров'я.	2
7.	Тема 15. Сучасні методи економічного аналізу в системі охорони здоров'я.	2
8.	Тема 16. Методика проведення фінансового аналізу господарської діяльності медичного закладу.	4
	Підсумкова контрольна робота за блоком 2	2
Усього годин		20

4.3. Завдання для самостійної роботи

№	Тема	Кількість
---	------	-----------

з/п		годин
Блок 1. Організація охорони здоров'я		
1.	Система охорони здоров'я.	6
2.	Реформування охорони здоров'я в Україні.	6
3.	Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.	6
4.	Паліативна та хоспісна допомога.	6
5.	Охорона психічного здоров'я.	6
6.	Аналіз чинників впливу на діяльність закладів охорони здоров'я.	6
7.	Правові засади охорони здоров'я. Медичне страхування.	6
8.	Електронне здоров'я.	6
9.	Управління охорони здоров'я. Управління персоналом.	6
10.	Організація медичної експертизи втрати працездатності.	6
Усього годин		60
Блок 2. Економіка охорони здоров'я		
1.	Підготовка до практичних занять (теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок)	60
Усього годин		120

4.4. Завдання для самостійної роботи

Блок 1. Організація охорони здоров'я

1. Спеціалізовані диспансери в Україні: діяльність та перспективи розвитку.
2. Перинатальні центри – нова форма охорони здоров'я матері та дитини. Причини та наслідки впровадження.
3. Проблема безпліддя в Україні. Центри репродуктивного здоров'я. Проблема екстракорпорального запліднення.
4. Будинки дитини як заклади медико-соціального захисту: проблеми та перспективи розвитку.
5. Спеціалізовані заклади для осіб похилого віку (геріатрична служба): сьогодення та перспективи розвитку.
6. Розвиток паліативної допомоги в Україні. Хоспіси: проблеми та перспективи розвитку.
7. Розвиток страхової медицини в Україні. Історія та сучасність.
8. Санаторно-курортна служба в Україні: мережа закладів, їх діяльність та перспективи розвитку.
9. Фінансування системи охорони здоров'я в Україні та за кордоном: проблеми, реформування.
10. Медична освіта в Україні. Система підвищення кваліфікації лікарів: заклади, атестація, категорії.
11. Кадрове забезпечення системи охорони здоров'я в Україні.
12. Фармацевтична галузь в Україні: мережа закладів, діяльність та перспективи розвитку.
13. Електронне здоров'я. Структура, ресурси, послуги.
14. Медична наука в Україні: мережа науково-дослідних закладів, наукові ступені в медицині, Національна академія медичних наук України.
15. Критерії медичної та соціальної ефективності діяльності медичних закладів в різних країнах світу (на прикладі окремої країни).

Блок 2. Економіка охорони здоров'я

Виконання самостійної роботи передбачає підготовку студентами бізнес-плану діяльності приватного або комунального медичного підприємства.

4.5. Забезпечення освітнього процесу

1. Мультимедійні проектори, комп'ютери, екрани для мультимедійних презентацій, лекційні презентації.
2. Демонстраційні екрани, ноутбуки, файли у Power Point та Word з задачами для практичних та підсумкових задач.
3. Екзаменаційні білети.

5. Підсумковий контроль

5.1. Підсумковий контроль блок 1 «Організація охорони здоров'я» (Атестація – 3 семестр; екзамен – 4 семестр)

1. Основні принципи охорони здоров'я в Україні. Правові засади охорони здоров'я.
2. Системи охорони здоров'я: цілі, функції. Типи систем охорони здоров'я, характеристики, переваги та недоліки.
3. Реформи в системі охорони здоров'я України: реформи в наданні послуг, фінансуванні, кадровому забезпеченні та управлінні охороною здоров'я.
4. Організаційні принципи медичної допомоги. Види медичної допомоги та заклади, що її надають.
5. Визначення поняття «первинна медична допомога» (ПМД). Основні принципи ПМД на засадах сімейної медицини. Центри первинної медичної допомоги.
6. Характеристика існуючих організаційних моделей роботи сімейних лікарів. Можливі організаційні моделі сімейної медицини в Україні.
7. Завдання та зміст роботи сімейного лікаря, співпраця з різними закладами охорони здоров'я, із соціальними службами. Роль центрів первинної медичної допомоги у медичному забезпеченні населення.
8. Організація позалікарняної (спеціалізованої та вузькоспеціалізованої) медичної допомоги населенню.
9. Зміст вторинної (спеціалізованої) та третинної (вузькоспеціалізованої, високотехнологічної, висококваліфікованої) стаціонарної медичної допомоги. Заклади, що надають стаціонарну допомогу,
10. Заходи щодо раціонального використання ліжкового фонду. Роль наступності між позадікарняними та лікарняними закладами.
11. Значення стаціонарозамінної допомоги. Її організаційні форми. Функції та структура денного стаціонару.
12. Облік роботи стаціонарів, методика визначення та аналіз показників їх діяльності.
13. Особливості медичного забезпечення сільського населення; чинники, що на нього впливають.
14. Госпітальний округ: принцип створення та характеристика закладів.
15. Екстрена медична допомога: система, принципи, завдання, показники діяльності закладів. Організація екстренної медичної допомоги в сільській місцевості.
16. Центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Лікарня та станції швидкої медичної допомоги, основні завдання та функції.
17. Лікувально-профілактичні заклади з надання акушерсько-гінекологічної допомоги, особливості їх формування в умовах міської та сільської місцевостей; організація та зміст їх діяльності.
18. Експертна оцінка організаційних елементів медичного забезпечення вагітних і жінок з гінекологічними захворюваннями.
19. Перинатальний центр. Пологовий будинок. Жіноча консультація. Завдання, зміст роботи, структура, показники діяльності, особливості взаємодії між собою та закладами, що надають первинну медичну допомогу.
20. Заклади, що надають медичну допомогу дітям, їх структура та функції. Основні розділи роботи педіатра, сімейного лікаря. Організація спеціалізованої медичної допомоги дітям.

21. Організація медичної експертизи втрати працездатності. Види тимчасової непрацездатності, особливості проведення експертизи при окремих видах непрацездатності. Завдання лікуючих лікарів та ЛКК при проведенні експертизи тимчасової втрати працездатності.

22. Організація експертизи стійкої втрати працездатності. Види інвалідності. Медико-соціальні експертні комісії (МСЕК), їх види, функції.

23. Складові частини якості: структурна якість; якість технологій; якість результатів. Показники якості та ефективності медичної допомоги. Застосування клінічних протоколів та медичних стандартів.

24. Чинники, що впливають на ефективність діяльності закладів охорони здоров'я: Основні підходи до розробки заходів з покращення надання медичної допомоги.

25. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку. Паліативна та хоспісна допомога, принципи організації.

26. Поняття «медичне страхування». Особливості реалізації обов'язкового та добровільного медичного страхування. Проблеми впровадження страхової медицини в Україні.

27. Сутність науки управління, її предмет. Принципи управління. Складові частини процесу управління. Управлінське рішення.

28. Обізнаність щодо психічного здоров'я у суспільстві. Організація охорони психічного здоров'я на рівні первинної медичної допомоги, профілактичні та реабілітаційні заходи.

29. Електронне здоров'я. Структура, ресурси; послуги.

30. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ). Мета та історія створення, завдання. Значення діяльності ВООЗ для країн світу та України.

5.2. Підсумковий контроль блок 2 «Економіка охорони здоров'я» (екзамен – 4 семестр)

1. Предмет, методи, мета, основні завдання економіки охорони здоров'я.
2. Специфіка та механізм дії економічних законів в сфері охорони здоров'я.
3. Здоров'я, як медико-соціальна, економічна категорія та особлива споживча вартість.
4. Сутність та методологія планування діяльності в системі охорони здоров'я.
5. Закономірності формування, функціонування та особливості ринку послуг та товарів охорони здоров'я.
6. Організаційно-економічні та правові методи регулювання ринку послуг охорони здоров'я.
7. Сутність, головні принципи та функції маркетингу медичних послуг.
8. Складові маркетингової діяльності медичного закладу.
9. Етапи комплексного маркетингового дослідження ринку медичних послуг.
10. Економічна сутність підприємництва в охороні здоров'я.
11. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності, їх порівняльна характеристика.
12. Державна реєстрація, ліцензування та акредитація закладів охорони здоров'я.
13. Фінансові моделі управління капіталом (лізинг, факторинг).
14. Бізнес-план як інструмент регулювання підприємницької діяльності.
15. Основні фінансові моделі систем охорони здоров'я.
16. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення України.
17. Основи медичного страхування, обов'язкове та добровільне медичне страхування.
18. Оплата медичних послуг і вимоги до постачальників медичних послуг.
19. Порівняльна характеристика методів оплати первинної медико-санітарної допомоги.
20. Порівняльна характеристика методів оплати вторинної та третинної медичної допомоги.

21. Принципи формування оплати праці медичних працівників у нових економічних умовах,
22. Особливості формування та регулювання цін в галузі охорони здоров'я.
23. Розробка цінової стратегії в сфері охорони здоров'я.
24. Суть і порівняльна характеристика методів економічного аналізу з метою прийняття управлінських рішень.
25. Економічна оцінка медичних програм, новітніх методів лікування.
26. Методологія оцінки раціональності витрат на лікарські засоби.
27. Аналіз використання основних засобів, ліжкового фонду.
28. Аналіз використання медичної техніки, трудових ресурсів.
29. Фінансовий стан медичного підприємства та механізм його оцінки.
30. Основні показники результативності фінансової діяльності медичних підприємств.

«0» варіант екзаменаційного білету

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Освітньо-кваліфікаційний рівень – третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 222 «Медицина»

Навчальна дисципліна **«Актуальні проблеми за напрямком наукового дослідження
(для аспірантів кафедри соціальної медицини)»**

Варіант № 0

1. Основні принципи охорони здоров'я в Україні. Правові засади охорони здоров'я. (Максимальна кількість балів – 10).
2. Значення стаціонарозамінної допомоги. Її організаційні форми. Функції та структура денного стаціонару. (Максимальна кількість балів – 10).
3. Госпітальний округ: принцип створення та характеристика закладів. (Максимальна кількість балів – 10).
4. Електронне здоров'я. Структура, ресурси; послуги. (Максимальна кількість балів – 10).

Затверджено на засіданні кафедри гігієни, соціальної медицини, громадського здоров'я та медичної інформатики. Протокол № ___ від _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

професор Зюзін В.О.

Екзаменатор

професор Зюзін В.О.

Приклад тестів та ситуаційних задач

1. Основні підрозділи міської лікарні:

- а) профілакторій;
- б) адміністративно-господарська частина;
- в) диспансер;
- г) стаціонар;
- д) поліклініка.

2. Основні розділи роботи сімейного лікаря:

- а) лікування хворих;
- б) працевлаштування хворих;

- в) проведенн профілактичних заходів;
- г) участь в роботі МСЕК;
- д) протиепідемічні роботи;
- е) лікувально-профілактична допомога за місцем роботи;
- ж) проведення профілактичних щеплень;
- з) організаційно-методична робота.

3. Медико-соціальні чинники, що впливають на організацію медичного забезпечення сільського населення:

- а) рівень захворюваності та інвалідності;
- б) спосіб життя;
- в) принципи фінансування охорони здоров'я;
- г) ступінь розвитку соціальних служб.

4. Складові частини первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД):

- а) лікувальна допомога на засадах сімейної медицини;
- б) санітарно-оздоровчі заходи;
- в) загально-освітні заходи;
- г) психологічна підтримка.

5. Види медичної експертизи:

- а) медико-соціальна експертиза втрат працездатності;
- б) етико-діагностична;
- в) судово-медична та судово-психіатрична;
- г) часткова;
- д) військово-лікарська;
- е) змішана;
- ж) патолого-аналітична.

Задача № 1

Вкажіть, який документ оформляється в жіночій консультації для вагітної у зв'язку з шкідливими умовами виробництва.

Задача № 2

Рівень летальності у хірургічному відділенні лікарні № 1 становив 1,8 %, у лікарні № 2 – 2,4 %. Стандартизовані за видами оперативних втручань показники відповідно дорівнювали 2,3 % і 1,9 %. У якій лікарні рівень летальності вищий?

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Методи контролю

- Опитування (перевірка теоретичних знань та практичних навичок)
- Тестовий контроль
- Написання огляду наукової літератури (рефератів), виконання індивідуальних завдань, їх захист

Поточний контроль. Перевірка на практичних заняттях теоретичних знань і засвоєння практичних навичок, а також результатів самостійної роботи аспірантів. Контролюються викладачами кафедри відповідно до конкретної мети навчальної програми. Оцінка рівня підготовки студентів здійснюється шляхом: опитування аспірантів, рішення й аналізу ситуаційних завдань і тестових завдань, інтерпретації

результатів медико-біологічних і клінічних досліджень, контролю засвоєння практичних навичок.

Проміжний контроль. Перевірка можливості використання аспірантами для медико-соціального аналізу отриманих теоретичних знань і практичних навичок по всіх вивчених темах, а також результатів самостійної роботи аспірантів. Здійснюється на останньому занятті за темою/розділом шляхом здачі практичних навичок, рішення ситуаційних завдань і тестування.

Підсумкова контрольна робота (ПКР) проводиться по завершенню вивчення всіх тем блоку. Здійснюється контроль набутих теоретичних знань та практичних навичок. ПКР за блоком 1 проводиться на останньому практичному занятті за цим блоком і оцінюється максимально в 40 балів (для виставлення атестації за 3-й семестр за 100-бальною шкалою; дивись нижче). Оцінювання ПКР за блоком 2 здійснюється відповідно до критеріїв та балів окремого практичного заняття, тобто максимальна оцінка складає 6 балів і включається до оцінки за поточну навчальну діяльність у 4-му семестрі..

З метою оцінки результатів навчання з дисципліни в цілому проводиться також **підсумковий контроль у формі екзамену.** До екзамену допускаються лише аспіранти, які мають атестацію за 3-й семестр та у 4-му семестрі відвідали або відпрацювали всі передбачені навчальним планом та програмою аудиторні навчальні заняття, виконали в повному обсязі самостійну роботу, склали ПКР за блоком 2 і набрали кількість балів, не менше ніж мінімальну – 20. Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 60.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Оцінювання аспірантів здійснюється за 100-бальною шкалою, тобто максимальна оцінка за дисципліну – 100 балів. Мінімальна оцінка – 60 балів.

Оцінка складається з двох складових – з оцінки за поточну навчальну діяльність (ПНД) та оцінки на ПКР за блоком 1 (у 3-му семестрі) або іспиті (у 4-му семестрі).

За ПНД аспірант може набрати максимально 60 балів. Аспірант допускається до ПКР за блоком 1 або іспиту, якщо він набрав за ПНД не менше 20 балів.

Максимальна кількість балів, що може набрати аспірант у результаті здачі ПКР за блоком 1 або іспиту, становить 40. ПКР за блоком 1 або іспит вважаються складеними, якщо аспірант сумарно (за ПНД та ПКР за блоком 1 або іспит) набрав 60 і більше балів.

Оскільки дисципліна «Актуальні проблеми за напрямком наукового дослідження (для аспірантів кафедри соціальної медицини)» у кожному з семестрів складається з 10 практичних занять (див. вище пункт 4.2. План практичних занять), то за кожне заняття аспірант може отримати максимально 6 балів, мінімально – 2 бали, але сумарно за всі заняття не більше 60 балів та не менше 20 балів. При цьому обов'язково мають бути зараховані всі практичні заняття. Оцінка з заняття нижче 2 балів означає «незадовільно», заняття не зараховане і підлягає обов'язковому відпрацюванню в установленому порядку.

Оцінка успішності аспіранта

Вид діяльності (завдання)	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
3-й семестр		
Практичні заняття від 1-го до 10-го	2	6
Разом ПНД	20	60
ПКР за блоком 1	-	40
Разом за ПНД та ПКР за блоком 1 (атестація)	60	100
4-й семестр		
Практичні заняття від 1-го до 10-го	2	6
Разом ПНД	20	60

Екзамен	-	40
Разом за ПНД та екзаменом	60	100

Критерії оцінювання знань

Оцінкою 6 балів за заняття (А за шкалою ECTS та 5 за національною шкалою) відповідь аспіранта оцінюється, якщо вона демонструє глибокі знання всіх теоретичних положень і вміння застосовувати теоретичний матеріал для практичного аналізу і немає ніяких неточностей.

Оцінкою 4-5 балів за заняття (В та С за шкалою ECTS та 4 за національною шкалою) відповідь оцінюється, якщо вона показує знання всіх теоретичних положень, вміння застосовувати їх практично, але допускаються деякі принципові неточності.

Оцінкою 2-3 бали за заняття (Д та Е за шкалою ECTS та 3 за національною шкалою) відповідь аспіранта оцінюється за умови, що він знає головні теоретичні положення та може використовувати їх на практиці.

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні

1. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів. – Вид. 3. – Вінниця: «Нова книга», 2013. – 560 с.
2. Економічний аналіз використання ресурсів в системі охорони здоров'я / В. Д. Парій, Ю. М. Сафонов, Н. М. Захарова та ін. / За загальною редакцією професора В. Д. Парія / Навч. посібн. – Житомир: «Полісся», 2015. – 48 с.

7.2. Додаткові

1. Гаркавенко С. С. Маркетинг: підруч. – К. : Лібра, 2002. – 712 с.
2. Економіка охорони здоров'я: підручник. – Вінниця : Нова Книга, 2010. – 288 с.
3. Збірник тестових завдань до державних випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я, Навч. посібник. – Вінниця : Нова книга, 2012. – 200 с.
4. Методи соціальної медицини / під ред. О. М. Очерedyкo, О. Г. Процек. – Вінниця : Тезис, 2007. – 410 с.
5. Попченко Т. П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення. – К. : НІСД, 2012. – 96 с.
6. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2001. – 316 с.

7.3. Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. Режим доступу: www.who.int;
2. Національна медична бібліотека США. Режим доступу: www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed;
3. Канадський центр доказів в охороні здоров'я. Режим доступу: www.cche.net;
4. Центр громадського здоров'я МОЗ України. Режим доступу: www.phc.org.ua;
5. Журнал British Medical Journal. Режим доступу: www.bmj.com;
6. Журнал Evidence-Based Medicine. Режим доступу: www.evidence-basedmedicine.com.